

РЕЗЮМЕ НА ХАБИЛИТАЦИОНЕН ТРУД

Хабилитационният труд „Езикът в музикалните дейности и полето на психичното благополучие“ изследва как езикът в музиката влияе на вътрешния свят на човека. Словесният текст се разглежда не просто като допълнение към мелодията, а като силен инструмент за създаване на емоции, изграждане на лични спомени и подкрепа на психичното здраве. Изследването анализира как езикът в музиката – чрез текстове на песни, либрето, музикални символи – допринася за емоционалното въздействие, социалната свързаност и психичното благополучие на индивида.

Иновативно е търсенето на пресечна точка между трите изследвани конструкта - психичното благополучие, музикалната дейност и словесния текст. Особен акцент е поставен върху взаимовръзката между език, музикални изкуства и благополучие. Тази взаимовръзка се проявява по различни начини и се обогатява от иновациите на дигиталната ера и уникалните традиции на българския фолклор. Така формулирана подобна синергия предоставя нови възможности за културно, социално и емоционално развитие в съвременния свят.

Структурирана в седем части, монографията разкрива как езикът на музикалния текст се поставя в подкрепа на психичното благополучие. Във фокуса са текстът на песента, историите, които той разказва и въздействието им върху слушателите при изграждането на емоционална стабилност и по-добро себепознаване.

Чрез анализ се показва как текстът в музиката може да даде утеха, мотивация или дори да помогне на човек да се справи с трудности. Изведени са примери от изследвания, проведени по време на пандемията от COVID-19, които доказват, че хората съзнателно избират песни според емоционалното си състояние, а текстовете в тях играят ключова роля.

Трудът обръща внимание и на социалния аспект на музиката – как чрез споделени музикални вкусове и теми хората се свързват помежду си, намалявайки усещането за самота. Накрая се подчертава, че езикът в музиката не само изразява, но и създава емоция – нещо, което я прави особено ценна част от пътя към психичното благополучие. Към труда има разработени тест и анкета, които го правят и дидактично помагало към лекционен курс на сходна тематика.

РЕЗЮМЕ НА КНИГАТА

Трудът **„Езикът като обединяващ фактор в работата с музикалносценичните изкуства“** разглежда езика като ключов инструмент в музикалносценичната дейност, който не само улеснява комуникацията, но и играе ролята на мост между създателя на творбата, изпълнителя и публиката. Това е разказ за значимостта на езика в един свят, в който музиката, словото и емоцията трябва да бъдат преплетени в хармония, за да постигнат въздействие.

Тезата на изследването е, че езикът свързва музикалната идея със слушателя посредством артистите-изпълнители. Заради дългогодишната лингвистична практика на автора в обучението на вокални изпълнители, се тръгва по пътя на теоретичното и практическо изследване. В първата част се разглежда генезисът на езика – неговата комуникативна и експресивна функция, знаковата му природа, и философските теории

за неговия произход – от библейските разкази до модерните идеи на Чомски и Хумболт. Подобен обширен преглед подготвя читателя да разбере защо езикът не е просто средство, а жив участник в изпълнителския акт.

Втората част на труда е пренесена и съсредоточена върху сцената – там, където артикулацията, дикцията и разбирането на текста стават жизненоважни. Особено внимание е отделено на предизвикателствата, които срещат певци, чийто роден език не е английски. Например, китайски вокалисти, обучавани да пеят на английски език, трябва да се справят не само с новите звуци, но и със скритите смисли, ритъма и логическите ударения на чуждия текст. В помощ на тези предизвикателства авторката предлага модел за преодоляване – чрез фонетично обучение, работа с консултанти, индивидуални стратегии и постоянна мотивация. Предлага се алгоритъм на работа, който може да бъде използван, когато либретото е на чужд за изпълнителите език в ограниченото време на репетиционния процес.

В третата част фокусът се измества към психологическата страна на сценичната комуникация – мотивацията, увереността и удовлетворението от езиковото овладяване. Позовавайки се на Теорията на Карол Дюк за напредък и успех, както и на други учени, текстът аргументира как доброто боравене със словото води не само до по-добро изпълнение, но и до по-добър колективен дух в трупата. Когато всеки разбира текста, вярва в него и го предава убедено, цялото представление достига по-високо художествено ниво.

В заключение се твърди, че езикът – с цялата си сложност, история и емоционален заряд – е онзи невидим диригент, който създава разбирателство и постига естетическа цялост в музикалносценичните изкуства. Настоящият труд създава модел на езиково обучение по чужд език (английски) за развитието на музикално изпълнителските способности, когато се работи над словесния език на едно музикалносценично произведение. Той проследява ефектите от приложението на модела в контекста на естетическите преживявания и възприятие на музикалните творби. Анализирани са ползите от предложения дидактичен модел върху мотивацията, потоките преживявания и мисловните нагласи, чрез които е тематизирана ефективността на учебния процес и постиженията. Освен теоретичните разработки са представени и емпирични доказателства за ефективността на модела за развитие на езиковите способности, както и критерии за трансферирането на ефектите от овладяването на езиковите способности в музикалносценичната дейност, като се отчитат контекстуалните особености и равнищата на развитие на лингвистичните способности на студентите от вокалните класове. Приносният момент е, че предложеният модел може да бъде използван в процеса на обучение на бъдещи изпълнители от музикалносценичните дейности, независимо от равнищата на владеене на английския език, което е залог както за езиковото развитие, така и за овладяването на специфичните музикални способности. Изказаните съждения се подкрепят от получените резултати в проведена анкета, както и интервюта с оперни изпълнители.

РЕЗЮМЕТА НА ПУБЛИКАЦИИ

1. Музиката в заниманията по английски език със студенти по изкуство – някои идеи за дообогатяване на настоящата практика; Юбилеен сборник „Музикалнотеоретичната подготовка във висшето музикално образование“; 2017 ; ISBN 978 –954- 2963 -24 – 0; стр. 76 - 83

Резюме

Статията разглежда ролята на музиката в часовете по английски език със студенти по изкуствата. Особено внимание се обръща на ролята на обучаемите при избора на съответното музикално произведение, което да звучи, когато се работи самостоятелно или поопределено от преподавателя задание. Акцентът е върху търсенето на релаксираща атмосфера в духа на постулати от сугестопедията. Предложени са идеи как спецификата на артистичната натура да помогне при вплитането на музиката в часа по английски. Наблюденията са пречупени през призмата на увеличаването на езиковата компетентност на обучаемите по приятен и ненатрапчив начин.

2. Ролята на музикалния фон в уроците по английски език; Сборник доклади «Пролетни научни четения 2017» АМТГИИ; 2017; ISSN 1314 – 7005; стр. 59 – 62

Резюме

Статията разглежда уместността на музикалния фон в часовете по английски език. Особено внимание се обръща на ролята на студентите при избора на съответното музикално произведение, което да звучи., когато се работи самостоятелно при четене с разбиране или творческо писане. Наблюденията са пречупени през призмата на увеличаването на езиковата компетентност на обучаемите по приятен и ненатрапчив начин.

3. Фотоси и реплики на известни картини в заниманията по английски език със студенти по изкуство - някои нови аспекти на съществуващата практика; Сборник доклади международна научна конференция „ Наука, образование и иновации в областта на изкуството“ ; 2017; ISBN 978-954-2963-23-3; стр. 384-388

Резюме

Визуалното изкуство винаги е имало своето място в обучението по чужд език. Колко активно то се използва зависи от подхода на преподавателя и от спецификата на обучаемите. За студентите по изкуства присъствието му по време на уроците по английски език /Englishclassroom/ спомага достигането на по-висока езикова компетентност в близка до натюрела им среда, а същевременно е и предизвикателство да се включат активно в планирането и провеждането на занятието.

4. Как слушането на песни влияе върху езиковата компетентност; Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство – Пловдив; 2018; ГОДИШНИК 2018; ISSN: 1313-6526; стр. 253 - 260

Резюме

Настоящата статия проучва връзката между слушането на музика и песни и лингвистичната компетентност. Тя разграничава два типа слушане : интензивно и екстензивно и обосновава тяхната съответна полезност при езиковото обучение. Проучването също показва как песните биха могли да се инкорпорират в класната стая по английски език и колко са продуктивни дори когато се слушат самостоятелно за собствено удоволствие или забавление.

5. Становището на някои автори за връзката между развитието на музикалните умения и езиковата компетентност; СБОРНИК ДОКЛАДИ “ПРОЛЕТНИ НАУЧНИ ЧЕТЕНИЯ” 27-28 април 2018 г.; Пловдив © АКАДЕМИЯ ЗА МУЗИКАЛНО, ТАНЦОВО И ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО “ПРОФ. АСЕН ДИАМАНДИЕВ” – ПЛОВДИВ; Първо издание - 2018 г.; ISSN 1314-7005; стр. 36 - 41

Резюме

Голяма част от научните трудове подчертават стойността на музиката и нейната полезност при ученето на език, но дори и непретенциозно наблюдение би установило, че музиката рядко присъства в занятията по английски език. Проучванията също показват как музиката може да бъде инкорпорирана в езиковата класна стая и предлага в кои области на образователния процес тя би могла да играе важна роля и да улесни усвояването.

6. Как запаметяването на песни способства за по-ефективното и приятно усвояване на английски език; сборник „Пролетни научни четения” АМТИИ; 2019; ISSN – 1314 – 7005; стр.112 – 118

Резюме

Статията изследва как запаметяването на песните спомага за повишаване на вътрешната и външната мотивация на обучаемите в уроците им по английски език, като прави процеса на учене по-ефективен и по-приятен. Разглеждат се също предимствата на спокойната и приятна атмосфера в уроците по английски език, която е следствие от присъствието на песните. Специално внимание се обръща на възгледите на противниците на метода и се предлагат някои идеи за избягване на потенциални слабости.

7. Защо изучаването на културата на определен народ е важна за доброто усвояване на езика му; Сборник доклади от III Международна научна конференция "Наука, образование и иновации в областта на изкуството", 2021; ISSN 2738 – 8956 /print/, ISSN 2738 – 8964 /online/; стр. 211 – 219

Резюме

Настоящата статия разглежда как изучаването на културата на носителите на английски език влияе положително върху процеса на обучението по чужд език на арт студенти. Усвояването на нов език означава запознаване и с културата на онези, за които той е роден език. Проследява се как вследствие на този факт се развива комуникативната компетентност у обучаемите, как те се чувстват задължени да приемат предизвикателството да последват и съдействат на преподаващия да трансформира и адаптира познати методи и стратегии от гледна точка на социокултурния контекст. Въвеждането на нещо ново в урока по английски език засилва интереса и създава релаксираща атмосфера, така необходима за добрите резултати в езиковото обучение. Инкорпорирането на британска и американска култура в езиковата класна стая подтиква студентите да правят паралели с културата на собствения си народ, както и да търсят връзки с други теоретични дисциплини, включени в програмата им.

8. Как ученето на езика на чуждестранните студенти може да подобри преподаването на български език; Сборник доклади „Пролетни научни четения“ 2021; АМТИИ „Проф. А. Диамандиев“; Пловдив; 2021; ISSN 1314 – 7005; стр. 42 – 49

Резюме

Настоящата статия разглежда как ученето на родния език на чуждестранните студенти от преподавателя им по български език влияе положително върху процеса на обучението по български език. Проследява как вследствие на този факт се развива емпатия, породена от ‘влизането в обувките на другия’, как преподаващият успява да прогнозира грешките като разглежда фонетиката и синтаксиса на двата езика в сравнителен план. Смяната на ролите поражда особен вид близост, създава релаксираща атмосфера така необходима за добрите резултати в езиковото обучение. Изучаването на езика и културата на обучаемите помага на преподавателя им по-добре да се ориентира кои моменти от българската култура и традиции ще представляват интерес за тях и ще ги мотивира да ги изучат.

9. Как оценяването може да се използва като стимул при обучението по английски език на арт студенти; Сборник доклади „Пролетни научни четения, 2022; АМТИИ „Проф. А. Диамандиев“; Пловдив; 2022; ISSN 1314 – 7005; ; стр. 38 – 47

Резюме

Настоящата статия разглежда как различните видове оценяване могат да мотивират студентите по изкуства да се включват в учебния процес по усвояване на английски език и да постигат по-добри резултати. Тук се дефинират термините обобщаващо оценяване и текущо оценяване и дейностите, които често се свързват с тях. Тъй като оценяването се обсъжда във връзка с мотивацията, ние имаме предвид два типа мотивация – автономна форма на мотивация и контролирана форма на мотивация. Под внимание са взети и особеностите на студентите по изкуства и какво вдъхновение им е нужно за да са успешни и мотивирани обучаеми.

10. Теорията за мотивацията на Карол Дуек и нагласите на ума в обучението по английски език на студенти по изкуствата; СБОРНИК ДОКЛАДИ „ПРОЛЕТНИ НАУЧНИ ЧЕТЕНИЯ“ 2023 г., Пловдив © АКАДЕМИЯ ЗА МУЗИКАЛНО, ТАНЦОВО И ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО „ПРОФ. АСЕН ДИАМАНДИЕВ“ – ПЛОВДИВ; 2023 г.; ISSN 1314-7005 (Print) ISSN 2738-7720 (Online); стр. 37 – 45

Резюме

Настоящата статия синтезира теорията на Карол Дуек за видовете мотивация, за това, което я поражда и за основните характеристики на изследваните групи обучаеми. Използването на основните конструкти на теорията се съотнасят към студентите по изкуства с техния нетрадиционен и не подлежащ на рамкиране натюрел. Тъй като болшинството от тях са в класовете по класическо и поп и джаз пеене, добре овладеният английски език е особено важна предпоставка за успешната подготовка на съответен репертоар, изпълнен на английски език.

11. Оптимизиране на работата върху произношението при поставяне на репертоар на английски език със студенти-певци от Китай; MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE, EDUCATION AND ART; Сборник Седма балканска научна конференция „Наука – образование – изкуство през 21-ви век“; 2024; ISSN 1313 – 5236; <http://www.usb-blagoevgrad.swu.bg/media/3368/2024.pdf>; стр.349 – 356

Резюме

Настоящата разработка цели да сподели опит как се работи със студенти-певци от Китай при възникнали трудности с артикулация, дикция и значение на текста, когато либретото е на английски език. Споменават се причините, които могат да са ги породили и подходът за тяхното отстраняване.

12. Микрообучението в изкуството /за вокален клас/. Обзор на литературата по темата; Сборник ТРЕТА НАЦИОНАЛНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ “ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ОБРАЗОВАНИЕТО – ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ” – РУ – Русе, 2025; <https://www.conf-dte.bg/proceeding-papers.html> с. 216 -221

Резюме

Обучението или поднасянето на учебния материал на малки смислово оформени и завършени частици в никакъв случай не е откритие на съвременния век. Забързаният ритъм на живот, TikTok културата, предизвикателствата на съвременния ден / Ковид изолация или принудително онлайн обучение/ обърнаха погледа към микрообучението като начин за преподаване на учебно съдържание. Максимата, че всичко ново е добре забравено старо проработва и в съвременните условия на живот. Разбира се, интернет, мобилните устройства и социалните медии са способ, който улеснява микрообучението и го прави не само успешно, но и предпочитано за даден период от време или изискване. Настоящата статия е породена от проведен експеримент в Арт академията на Пловдив

със студенти от вокалните класове. Тя прави обзор на научната литература относно съществуващите до момента актуални практики.